
Toelichting advies financieringssysteem VRG

Actualisatie op basis van decembercirculaire 2023

Notitie

13 maart 2024

Financieringssysteem Veiligheidsregio Groningen (VRG)

De VRG is voor de bekostiging van haar taken grotendeels aangewezen op gemeentelijke bijdragen. In de gemeenschappelijke regeling is afgesproken dat gemeenten bijdragen naar verhouding van de middelen die ze van het Rijk via het gemeentefonds ontvangen voor brandweezorg en rampenbestrijding (B&R).¹ Daarmee sluiten de gemeentelijke bijdragen aan bij de verhouding van de beschikbare middelen die door het Rijk worden gehonoreerd voor deze taak. De verdeling van deze beschikbare middelen is afgestemd op kostenbepalende structuurkenmerken, op basis van landelijk onderzoek bij een groot aantal gemeenten. De financieringssysteem gaat over de verhouding waarin gemeenten dienen bij te dragen aan de begroting van de VRG en niet over het volume van totaal benodigde middelen van de VRG.

gebaseerd op objectieve kenmerken

De benodigde middelen voor de VRG worden over gemeenten verdeeld op basis van objectieve gemeentelijke kenmerken, bijvoorbeeld het aantal woningen en de bebouingsdichtheid. Jaarlijks wordt door de beheerders van het gemeentefonds de stand van deze kenmerken geactualiseerd. Deze wijzigingen worden doorvertaald in de gemeentelijke bijdragen aan de VRG. In deze notitie worden deze wijzigingen toegelicht aansluitend bij de stand in de decembercirculaire 2023 voor het uitkeringsjaar 2024.

herijking gemeentefonds

Met ingang van 2023 is de verdeling van het gemeentefonds door het Rijk herijkt. Dit heeft tot gevolg dat de verdeling van de middelen over gemeenten ingrijpend is veranderd. De financiële effecten van deze herijking lopen sterk uiteen tussen de Groningse gemeenten. Dit geldt niet alleen voor B&R, maar ook voor de optelsom van alle gemeentelijke taken waarvoor gemeenten via het gemeentefonds middelen ontvangen. Voor individuele gemeenten kunnen de jaarlijkse effecten van deze herijking oplopen tot meer dan 100 euro per inwoner (10% van hun begroting).

Het Rijk heeft bepaald dat de gevolgen van de herijking voor sommige gemeenten te groot zijn om ineens te dragen. Daarom wordt de nieuwe verdeling stapsgewijs geïmplementeerd via een overgangsregeling, waarbij het jaarlijkse financiële effect van de herijking is gemaximeerd.² Gemeenten met een groot nadelig effect van de herijking ontvangen voorlopig een suppletie bovenop hun reguliere gemeentefondsuitkering. Daar staat tegenover dat gemeenten met een groot voordelig effect van de herijking een korting krijgen op hun uitkering, waardoor ze dit voordeel vooralsnog niet volledig ontvangen. Deze overgangsregeling blijft relevant tot tenminste 2025; óf en hoe de regeling na 2025 wordt afgebouwd is nog onderwerp van nadere besluitvorming door BZK.

¹ Art.24a gemeenschappelijke regeling VRG.

² Dit maximum is bepaald op 37,50 euro per inwoner per 2025. Gemeenten met een beperkte financiële draagkracht en een lage sociaal economische status, zoals een aantal gemeenten binnen de VRG, worden extra ontzien tot een maximum van 22,50 euro per inwoner. Bron: meicirculaire 2022.

eerder advies Cebeon over gemeentelijke bijdrage aan VRG

In lijn met de landelijke werkwijze adviseert Cebeon om deze overgangsregeling mee te laten wegen in de financieringssystematiek van de VRG. Deze regeling heeft immers ook (deels) betrekking op B&R.

Als de overgangsregeling niet wordt meegewogen in de financieringssystematiek van de VRG, zullen gemeenten die in de nieuwe verdeling meer middelen voor B&R krijgen toebedeeld meteen een hogere bijdrage aan de VRG moeten doen, terwijl ze dit voordelige effect vooralsnog niet geheel ontvangen. Dit zou betekenen dat ze moeten besparen op hun andere taken om de hogere bijdrage aan de VRG te kunnen voldoen. Ook zullen er voor meerdere gemeenten grote wijzigingen optreden in de gemeentelijke bijdragen, terwijl daar op landelijk niveau door het Rijk juist een overgangsregeling voor in het leven is geroepen.

6 van de 10 Groningse gemeenten ontvangen tenminste tot en met 2025 een uitkering of korting. Er wordt uitgegaan van de situatie in 2025, omdat het Rijk nog moet bepalen of de overgangsregeling wordt voortgezet ná 2025.

Het voor B&R relevante deel van de overgangsregeling wordt berekend naar rato van het aandeel van B&R in het totale effect van de herijking van het gemeentefonds. Dit is het berekende aandeel in de overgangsregeling voor B&R. Gemeenten waarvoor dit geldt hebben dus een groot nadelig effect van de herijking én daarvan hangt een groot deel samen met de herijking van de verdeling van de middelen voor B&R.

Als voorbeeld worden deze principes hieronder voor 3 gemeenten uitgewerkt (bedragen in euro's per inwoner).

Technische uitwerking berekening relevant deel B&R in overgangsregeling (in euro's per inwoner)

Gemeente	(1) Effect herijking totaal	(2) Effect herijking B&R	(3a) Overgangs- regeling in 2025	(3b)=(3a / 1) in % totaal effect herijking	(4)=(2 x 3) Relevant deel overgangsre- geling 2025 voor B&R
Eemsdelta	-11	-19	0	0%	0
Het Hogeland	-92	-29	+70	76%	+22
Westerkwartier	-98	-9	+60	62%	+6

Deze gemeenten krijgen allemaal minder middelen voor B&R door de herijking van het gemeentefonds (kolom 2):

- Eemsdelta ontvangt geen overgangsregeling (kolom 3), omdat het nadelige effect van de herijking beperkt is en ontvangt dus ook geen suppletie voor B&R (kolom 4);
- Hogeland heeft een fors nadelig effect van de herijking (kolom 1), waarvan een deel betrekking heeft op B&R (kolom 2). Door het grote nadelige effect van de herijking krijgt Hogeland in 2025 een overgangsuitkering van 70 euro per inwoner (76% van het totale nadelige effect)³, het gedeelte boven de grens van 22,50 euro per inwoner. Dit is naar rato doorvertaald naar B&R ($29 / 92 \times 70 = 22$);
- Westerkwartier heeft ook een groot nadelig effect van de herijking en ontvangt daarom een overgangsuitkering⁴ van 60 euro per inwoner. Het effect voor B&R is echter beperkt (kolom 2) waardoor slechts een beperkt deel is doorvertaald naar B&R ($9 / 98 \times 60 = 6$).

³ Voor 2023 en 2024 geldt een hogere suppletie uitkering.

⁴ Het maximale herverdeeleffect is voor Westerkwartier hoger dan voor Eemsdelta en Hogeland omdat de financiële positie van Westerkwartier beter is.

Het berekende aandeel in de overgangsregeling (kolom 4) wordt opgeteld bij de berekende honorering voor B&R zonder de overgang.

gemeentelijk aandeel na verwerken overgangsregeling

In onderstaande tabel is de omvang van honorering in het gemeentefonds van B&R (incl. overgangsregeling) weergegeven op basis van de decembercirculaire 2023. In de laatste kolom is per gemeente het aandeel binnen de regio weergegeven als basis voor de gemeentelijke bijdragen.

Honorering middelen gemeentefonds voor Brandweer en Rampenbestrijding op basis van decembercirculaire 2023 (x 1.000 euro) en aandeel in totale regio in %

Gemeente	B&R	Toerekening overgangsregeling	B&R incl. overgangsregeling	aandeel in totale regio in %
<i>Pekela</i>	843	49	892	1,5%
<i>Westerwolde</i>	2.234	0	2.234	3,7%
<i>Veendam</i>	1.991	54	2.045	3,4%
<i>Stadskanaal</i>	2.492	0	2.492	4,2%
<i>Oldambt</i>	3.289	0	3.289	5,5%
<i>Eemsdelta</i>	3.644	0	3.644	6,1%
<i>Het Hogeland</i>	4.316	1.064	5.380	9,0%
<i>Midden-Groningen</i>	5.060	397	5.457	9,1%
<i>Westerkwartier</i>	5.081	369	5.451	9,1%
<i>Groningen</i>	27.541	1.311	28.852	48,3%
<i>Totaal</i>	56.491	3.245	59.735	100%